

slovjih lahko nastajajo. Toda ne more biti dvoma, da predstavljajo v socialistični družbi rastoča vloga znanosti v usmerjanju razvoja družbe, krepitev humane odgovornosti vseh faktorjev, ki vplivajo na tok dogajanja in tudi na nosilce družbene kritike, ter adekvaten demokratičen mehanizem najučinkovitejšo garancijo, da bodo ti procesi potekali čim manj boleče.

(Se nadaljuje)

OB BETONSKIH VERTIKALAH

France Vurnik

NA SIDRU

Ubil te bom, dolžnost,
posekal z mečem
volje, veselja in srca!

Ko v mladih letih
hotel sem na Triglav,
so rekli ne!
V brigado,
ob delu postaneš človek,
samo ob družbenokoristnem delu.

S prsti fantazije
sem hotel splesti si pisalno mizo
in knjižnico;
prosojno streho brez meja
in okna na vseh sto,
ne, milijon strani;
ležišče za počitek
in za sanje.

Z nevzdržnim sidrom
sem zdaj priklenjen
ob betonske vertikale.

S prsti fantazije
sem hotel stkati si
streho brez strehe,
okna brez oken,
vrata brez vrat.

Na pločniku pod mano
ljudje,
pomanjšani v mravljince.
Na črnem asfaltnem traku
modra, prosojna meglica
iz bencina, olja in prahu
(to ni megla iz pravkar zorane njive)
in skozenjo
naprej, naprej,
samo naprej;
in ena sama želja:
o, da bi bile
vedno in povsod
samo zelene luči,
samo zelene luči.

Med stolpnicami:
stisnjen ozek pas,
svež, zelen
in mlad.

Po težki, črni zemlji
se ugrezaš kot v oblake
in seme klas rodi.

Zdaj sejem po asfaltu
in niti ptic ni,
da bi seme poključale.

Ubil te bom, obveznost
posekal z mečem
volje, veselja in srca
in omahnil v smrt
na sidru
ob betonskih vertikalah.

OBUP

Ta križ, tovariši,
je zame pretežak!
Ne bom ga zmogel
prinesti do golgote.

Nisem se zavedal,
kaj bo pomenilo,
ko sem si ga polagal na ramo.
In ko sem odšel na pot,
nezavedno,
je bilo za vse prepozno.

O, zamujeni dnevi,
o, zamujene ure
odločanja!
Sovražim, preklinjam vas!

To mislim zase,
ne govorim za vas.

Zakaj jutri bom nadaljeval pot,
korak za korakom,
s stisnjenimi zobmi,
kot je v navadi,
(kot so hodili
in bojo hodili)
v pozabi,
da nosim križ,
tovariši,
spet med vami,
z utišano, zatrto željo
po odločitvi,
po dokončni odločitvi.

O, zamujeni trenutki odločanja!

In nosim križ, tovariši,
in nosil ga bom
kar naprej,

kar naprej:
o, za vedno zamujeno odločanje,
za vselej,
za vselej.

Ne bom vzdržal do golgote,
si mislim.

Tovariši,
dobimo se na golgoti.

ODHODI

Odhodi so vsebina našega življenja,
odhodi so jutra, poldnevi in večeri;
samo v nočeh se vračamo
k ljubezni in domu,
še posebej k svojim pajčevinam.

Ta dom si umišljamo
in ljubezen tudi;
kajti vsebina našega življenja
so — odhodi.

Ene same vrnitve ni,
vrnitve k popravam.
Samo šola dopušča poprave,
včasih celo poprave poprav,
pri naših odhodih pa ni poprav,
samo novi odhodi so
in nove napake
brez možnosti za poprave.
Preteklost je nespremenljiva,
samo poučuje lahko.
V njej je vse jasno,
razvrščeno med vzroke in posledice.

Odhodi pa skrivajo pasti
in limanice in zanke.

Zato ljubim noč in njene utvare,
obožujem neresničnost,
iz katere snujem resničnost
in oblikujem odhode
iz vrnitev
k sebi in k pajčevinam,
ki jih spletam za odhode;
in zadovoljen sem,
da se vračam prazen,
da laže izbiram
nove podobe
za nove odhode.

Brez njih bi ne imel poguma
odhajati na pot.

MLADIM KONJEM

Naš duh je vklenjen
z verigami sedanjosti.
Ni mu pomoči,
nima stvariteljske strasti.
Vse je samo sedanjost
in včeraj in jutri je nič;
vse je tako preprosto,
vse je zagozdil zatič
previdnosti, samorazsodnosti.
Naše delo je samo opisovanje
brez analiz in korektur
in brez podob.
K vsemu se pripravljamo
kot konji na sedlo in komat.

Podivjajte v lepem diru,
o mladi konji,
da bo vaš tek razposajen,
ubran,
naj bo mlad, o, mlad
in neobtežen.

Zatopotajte prek zemlje
in premotite človeka — otroka,
ki se igra z njo
kot s pisano stekleno frnikulo.
Naj se zagleda,
naj se zastrmi v vaš lepi dir,
o mladi konji.

Premotite ga,
da se bo prenehal igrati
kot z zadnjo žogo
med zavrženimi igračami otroštva.

Vihrajte, o mladi konji,
samo vaši lepi
in mladi grivi
se bo posrečilo ugnati smrt.

Samo lepoti
in mladosti.

Poženite korenine spet v zemljo:
zemlja ima prastare moči
(tudi za lepoto in mladost):
zemlja ni prazen privid
in ne otožno zatočišče
izkoreninjencev,
romantikov in
obupancev.
Zemlja je mati tistim,
ki iščejo svojo pot,
samo iz zemlje
lahko zrasteš,
kakor si želiš.
Iz zemlje
in iz morja.

Ljubite zemljo
in ljubite morje.

Zemlja te popelje v globine
morje v širine sveta.

Zemlja me je utrudila,
že me kliče morje,
hiteti moram,

Samo lepota premaguje smrt.

Vihraj, griva,
še imam nekaj vere:

lepota mora posekati smrt!

BEG

Leopold Suhodolčan

Na križ smo pribiti,
ali vsaj na verigo pripeti.
Naša usoda pa je beg.
Naše življenje je beg.

(Kajetan Kovič, Korenine vetra)

Bliže je prihajal ovinku, bolj je vedel, da se bo ozrl. Zaradi omahovanja je čutil ponižanje pred samim sabo. To omahovanje ne grize le kože povrhnjice, je pomislil, žre globlje, spreminja kri v spolzko bolečino. Tik pred ovinkom, od koder se je bilo mogoče poslednjič ozreti na mesto, pa je začutil, da mu je iz omahovanja znova pognala trdnejša misel, oprl je lahko nanjo dolge spomine, trudno življenje. Rad imam grčave, pokončne misli; tudi brazda, kadar je lepo zorana in jo črni vrani zabadajo po odprtem trebuhu in diši iz nje kot iz sveže pečene potice, je grčava in pokončna: hm, ta trenutek me je speklo po životu, ko da sem obrnil vase kozarček komaj pečenega, misel žge v najtanjši koren. Izza ovinka je pribučal tovornjak s prikolico, do vrha so ga naložili s komaj posušenimi deskami. Kot izpitana raca se je majal s svojo težo zdaj na to, zdaj na drugo stran. Levak se je ustavil in se umaknil za korak proti grabnu. Tovornjak je že zapeljal mimo, v njegove nosnice pa je bušnil vonj po deskah, ki se je mešal z vonjem po pre-